

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Георги Димитров Менгов, Катедра „Икономика и управление по отрасли“, Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Върху дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия)

Дисертант: Антон Антонов Герунов

Тема на дисертационния труд: „Динамика на основни макроикономически величини в условия на хетерогенни очаквания“

1. Обща характеристика на дисертационния труд

Представената дисертация е посветена на моделирането на краткосрочната динамика на стопанската система – един изключително важен и изключително труден проблем за съвременната икономическа наука. Познавайки отлично световната научна литература по темата, дисертантът избира да я изследва от позициите на модерното направление поведенческа икономика.

По същество дисертацията представлява един необичайно богат синтез от изследвания, проведени посредством разнородни методи. В началото се прави критичен преглед на основните теоретични постижения в анализа на икономическите очаквания от средата на миналия век до наши дни. Следва емпирично изследване на динамиката на очакванията за общата икономическа ситуация в ЕС през последните няколко десетилетия. Трета глава представя икономико-психологически експеримент, от който са изведени основни зависимости, формиращи икономическите очаквания на индивидуално ниво. Тези резултати позволяват на дисертанта да формулира три евристични механизма, с които в последствие моделира поведението на агентите. В четвърта глава се предлага подход за формиране на хетерогенни очаквания, чиито уравнения се вграждат в стандартен равновесен макроикономически модел на съвкупно търсене и предлагане. Пета глава съдържа компютърно симулиране на предложени поведенчески макромодел, което показва неговите предимства пред стандартния макромодел, основан на допускането за рационални очаквания. Методологическата стойност на този принос е показана чрез използването му като инструмент за осмисляне на динамиката на основни икономически величини за България, както и за формулиране на изводи за провеждане на целенасочена икономическа политика.

Обектът, предметът, хипотезите и задачите на изследването са адекватно формулирани. Дисертацията постига своята цел: да включи в аналитичната рамка на макроикономически модел онези поведенчески характеристики на агентите, които формират техните икономически очаквания за стопанската динамика. Едновременно с това дисертантът запазва своя критичен поглед и си дава сметка за ограниченията и недостатъците на своята методология и получените резултати.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Може би най-същественният принос на дисертацията е обобщението на модерния макроикономически модел на Де Груве, основан на допускането за рационални очаквания, при което в него се вгражда ново знание за реалното поведение на агентите. Това знание е получено по емпиричен и експериментален път и осъществява реално обогатяване на модела. Усложняването му, от друга страна, е минимално и контролируемо, като се оказва напълно оправдано от гледна точка на резултатите, които постига. По такъв начин дисертацията не може да бъде окачествена като опит за революция в науката, но напълно

заслужава да бъде наречена едно пионерско изследване. Тя се вписва в съвременната тенденция моделите да се усложняват минимално и еволюционно, като се държи сметка за съотношението между „цена“ и полза от това усложняване. От тази гледна точка може да се каже, че дисертантът е постигнал един много добър баланс.

В съдържателен план е много интересно обособяването на три категории агенти според начина на формиране на икономическите очаквания: рационални, действащи по навик и влияещи се от останалите. Дисертантът дава напълно правдоподобни обяснения на тази хетерогенност и едно от тях е информационната асиметрия между различните стопански субекти: За част от тях е икономически неоправдано да полагат усилия за придобиване на по-обхватна информация, докато за други е точно обратното.

За автора на настоящото становище е особено интересна позицията на дисертанта относно приложимостта на икономико-психологически експерименти за анализа на очакванията на агентите. На стр. 87 в дисертацията се казва, че нарочната липсата на важна информация поставя агентите в условия на несигурност, при която икономическото решение – в случая избор на доставчик – е еднозначно определено от очакванията. Това е идея, която си струва да се развива и изследва в бъдеще.

Част от резултатите от експеримента представляват любопитно допълнение към резултатите на друг мой докторант, който анализира психологическата страна на поведението на участниците. Там се оказва, че те са категорично убедени, че вземането на икономически решения в условията на общуване в социална мрежа е много по-ефективно, по-продуктивно и по-приятно. Те не знаеха, че конкретният план на експеримента изключваше увеличаване на ефективността и продуктивността, но след играта остана усещането за по-положителна емоция в сравнение с вземането на решения самостоятелно. Дисертантът Герунов обаче показва как удовлетвореността от направения конкретен икономически избор е средно с 20% по-ниска, когато си в социална мрежа. Двамата резултата си противоречат само на пръв поглед. Още през 1996 г. в едно забележително изследване Канеман и Ределмайер категорично установиха, че човек дава едни оценки за събитието по време на протичането му и съвсем други след края му. Двамата докторанти потвърдиха това. Колегата Герунов направи и едно друго малко откритие – когато са в социалната мрежа, т.е. когато активно взаимодействат с другите, агентите показват икономически резултати, които на макро ниво не са по-успешни, но се характеризират с по-малка дисперсия. С други думи, сработва нещо като предоверяване и стадно чувство. Тези и други подобни резултати са нови и интересни и заслужават да получат внимание в бъдещата творческа и публикационна дейност на дисертанта.

3. Оценка на публикациите

Научните трудове, свързани с дисертацията, са публикувани в: (1) трите водещи български научни списания по икономика „Икономически изследвания“, „Икономически и социални алтернативи“, „Статистика“; (2) ежегодния сборник на швейцарското издателство „Петер Ланг“, в който след международно рецензиране се включват най-качествените доклади на годишните международни конференции на Стопанския факултет; (3) Годишника на факултета и сборника с докторантски трудове на Докторантската академия за стопански и управленски науки (ДАСУН) на факултета. Всички те са самостоятелни публикации.

4. Критични бележки

В качеството ми на научен ръководител на дисертанта имах възможност през трите години на нашата съвместна работа да отправя многобройни бележки и препоръки към текстовете на неговите научни трудове и различни версии на главите от дисертацията. Той

отчете всичките добросъвестно, като от много от тях се възползва творчески. Поради това на този етап нямам забележки, които си струва да бъдат отправяни писмено.

5. Заключение

Всичко казано до тук е основание да дам еднозначно положителна оценка на представената дисертация и да призова уважаемото научно жури да присъди на колегата Антон Антонов Герунов степента „доктор“ по икономика.

София,
12 февруари 2015 г.

Доц. д-р Георги Менгов